

Məmməd İlqarla nə vaxt, necə tanış olduğum yadıma gəlmir. Onu bilirəm ki, ayrı - ayrı təhsil ocaqlarında oxusaq da, ayrı - ayrı ixtisas sahibləri olsaq da, hər ikimiz şair olmaq istəyirdik. Bizi görüşdürən isə Bakıdakı kitabxanaların nəzdində fəaliyyət göstərən ədəbiyyat dərnəkləri, sonralar isə "Gənclik" Respublika ədəbi birliyi oldu.

Şazın sevdiyi şair

Adamlar dünyaya gəlməmişdən, hətta ana bətninə düşməmişdən əvvəl bir-birini tanıya, bir-birinə doğma ola bilərmiz? Mənim Məmməd İlqarla dostluğumun tarixi biz dünyaya gəlməmişdən başlayıb. Çünki ayrı-ayrı vaxtlarda, ayrı-ayrı məkanlarda, ayrı-ayrı ailələrdə doğulsaq da, biz ən əvvəl eyni ruhun adamlarıyıq.

Ruhlar isə bizdən əvvəl də vardı, bizdən sonra da olacaq. Ona görə də Məmməd İlqarı nə vaxtdan tanıdığımı xatırlaya bilmirəm... Bircə onu bilirəm ki, Məmmədlə bir-birimizi tapanda, itkin düşənini tapanlar necə sevinərsə, elə sevinmişdik.

Bayaq qeyd etdim ki, hər ikimiz şair olmaq istəyirdik. Təkcə ikimizmi? O dərnəklərə, ədəbi birliyə gələn hər kəs (onların da sayı onlarla idi) şair, yazıçı olmaq, özü də heç kəs dilinə gətirməsə də, hamı böyüyündən, məşhurlardan olmaq istəyirdi. İlk kitablarımız "Yazıçı" nəşriyyatında qovluq şəklində növbə gözlə-

Məmməd İlqar 65

yir, "mürgü vururdu". Adda-budda respublika mətbuatında, ədəbi dərgilərdə, almanaxlarda çap olunurduq. Məmməd İlqar da nəşriyyatdakı qovluğundan nigaran, seyrək dərc olunan müəlliflərdən idi. Mətbuat, kitab vasitəsilə tanınmağa çalışdığımız belə bir vaxtda qəflətən Məmməd İlqarın səsi-sözü sazdan gəlməyə başladı. Saz öz şairini, qan qohumunu, doğmasını arayıb tapmışdı. Az keçməmiş onun təcnisləri, qoşmaları, gəraylıları aşıqların dillərinin əzbəri, həm də oxuna - oxuna dillər əzbəri oldu. Məmmədin daha mətbuata, kitaba demək olar ki, ehtiyacı qalmadı. Onun şeirləri sazın sınağından almaçığı, üzüağ çıxdı. Sazın sınağından çıxan şairlər isə xəşbəxt şairlərdir.

Sözü də, özü də saz durduqca duracaq, saz yaşadıqca yaşayacaq.

Saz qəlp, yabançı heç nəyi yaxına qoymur, qılıçlı dili qəbul etmir. Məmməd İlqarın şeirlərinin dili ən təmiz, ən duru yerdən, sazın bağrından qopan dildir. Təzə olduğu qədər qədim, qədim olduğu qədər təzədir.

Çox məşhur olan təcnisinin aşağı-

*O gülləri qan aparır
Könlümü yaylıq elərim -
Sarı, güllərə-güllərə.*

Yaxud:

*Narsan - səni "bölüm" yoxdu,
Yarsan - sənəz yolum yoxdu.
Varsan - mənə ölüm yoxdu,
Dərdim, ömrün uzun olsun.*

Məmməd İlqarın yazdıqlarının çox az hissəsini çıxmaq şərtilə, istənilən misralarını bu bəndlərin yerinə qoymaq olar və yenə də yuxarıdakı fikrimizdə əminliklə qalarırıq.

Bir oxucu kimi Məmməd İlqarın yazdıqlarını bir də ona görə çox bəyənim ki, onun çıxırmaqla, hay-küylə qətiyyətlə arası yoxdur. Dərdini də, sevincini də, ağrısını da ağ kağıza pıçıldadır:

*Vətən, başa çox iş gələr,
Baş əymə başın sağ olsun.
Biz ölməyə doğuluruq,
Torpağın, daşın sağ olsun.*

Yaxud:

*Bu qırmızı kəcavədə
Gələn oğlana yol verin.
Vətən nədi? - Vətən deyib
Ölən oğlana yol verin.*

*Ta sağalmaz yaraları,
Ha sarı anam, ha sarı...
Dağılan bürcüm, hasarım
Qalam oğlana yol verin.*

Fikir verdinizsə, mən onun Qarabağ müharibəsinin ağrı-acılarından süzülən misralarını misal gətirdim. Belə düşünürəm ki, onun bu mövzuda yazdıqları, ilk növbədə isə "Qaratel" poeması xüsusi tədqiqata və təqdimata layiq əsərdir. Əslində mən bir neçə kəlməlik yazıyla "Məndən şair olar - minlərin biri, məndən Sabir olmaz, Nəsimi olmaz" - deyən gor dostum Məmməd İlqarı 65 yaşının tamam olması münasibətilə təbrik etmək istəyirdim. Amma deyəsən mətləbi bir balaca uzatdım. Neynəyim, söhbət ondan düşəndə ha çalışsam da, az danışa bilmirəm. Nəhayət, üzümü Məmmədə tutub onu ad günü münasibətilə təbrik edir və özünün tez-tez işlətdiyi bir ifadə ilə: "Dərmiş, canın sağ olsun" - deyirəm. Və buna da inanıram ki, bizdən sonra gələn qanaçaqlı şairlərdən də "məndən Məmməd İlqar olmaz" deyən tapılacaq.

*Gözümü çaylaq elərim,
Köysümü yaylaq elərim,*

Oxucuların nəzərinə

Gələn həftədən etibarən "Ədəbiyyat qəzeti" şənbə günü çap olunacaq.

Sabir SARVAN
Soltanoğlu
Sumqayıt